

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “การจัดการทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านตามาเพื่อ
การสร้างควมมั่นคงบนฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตำบลชุมแสง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์” ได้
ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ตอบตามวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของ ชุมชน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ทีมวิจัยได้มีการศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนและบริบทชุมชนอย่างครบถ้วนในทุก
มิติ ได้แก่ สภาพทั่วไป การประกอบอาชีพ กลุ่มองค์กรชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม การ
เปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ วิธีการปฏิบัติ รวมถึงการให้คุณค่าความหมายของทุนทาง วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านตามา ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ประเด็นที่ทีมวิจัยได้ทำการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการทุนทางวัฒนธรรมและภูมิ
ปัญญาที่เหมาะสม ดังนี้

ชุมชนบ้านตามา มีหลักคิดเรื่องการทำการเกษตรกรรมแบบธรรมชาติ มีการต่อสู้กับระบบทุน
นิยมท่ามกลางกระแสสังคมในโลกปัจจุบัน จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง นอกจากนี้ได้มีการขยายผลให้กับประชาชนในหมู่บ้านได้เข้ามาเรียนรู้ตลอดระยะเวลา 4-5 ปีที่
ผ่านมา จำนวน 30 ครอบครัว จนได้มีการก่อตั้งศูนย์แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ปี 2551 เพื่อเป็น
แหล่งเรียนรู้กับบุคคลที่สนใจทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน นอกจากนี้ยังมีกองทุนต่างๆ เพื่อป้องกัน
ความเสี่ยง อาทิ กองทุนข้าวเปลือก กลุ่มปุ๋ยหมักอินทรีย์ กลุ่มเพาะพันธุ์ไม้ยืนต้น เช่น ยางนา ตะเคียน
สัก

3. เพื่อศึกษาชุดประสบการณ์ ศักยภาพและกระบวนการในการจัดการทุนทางวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่เหมาะสม

ชุดประสบการณ์ที่สำคัญ จากการวิจัย คือ การฟื้นฟูป่าด้วยเกษตรประณีต
เนื่องจากการฟื้นฟูป่าชุมชนที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จ เพราะปลูกช่วงหน้าฝน และพองหน้าฝนผ่านไป
ต้นไม้ที่ปลูกไม่สามารถผ่านช่วงหน้าแล้งได้ เพราะชาวบ้านปล่อยไว้ ไปเหยียบและกินต้นกล้าไม้ที่ปลูก
ไว้ ทำให้หยุดชะงักการเติบโต และต้นไม้เจอความแห้งแล้งด้วย คณะที่วิจัยเลยหาแนวทางในการแก้ไข
ปัญหาดังกล่าว ด้วยวิธีการทำเกษตรประณีต

การวิจัยได้ก่อให้เกิดการวางแผนจัดการน้ำในพื้นที่สาธารณะ 24 ไร่ ที่เป็นปัญหาร่วมกันอยู่ของชุมชน จนสำเร็จด้วยการทำเกษตรประณีต และปี 2558-2559 มีชาวบ้านมาร่วมทำเกษตรประณีต เต็มพื้นที่แล้วจำนวน 20 ครัวเรือน จากระยะเวลาในการทำเกษตรประณีต 1 ปีเต็ม ผลที่ได้รับคือ ชาวบ้านมีความเข้าใจ เข้าถึง ได้เรียนรู้จากการทำจริงจนได้ผลสำเร็จ เกิดผลผลิต สร้างรายได้ ลดรายจ่าย โดยไม่ต้องใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกมาก แค่ครัวเรือนละ 1 ไร่ ก็พออยู่ พอกิน ก็มีงานทำทุกวัน สร้างรายได้ต่อวัน ต่อเดือน ต่อปี มีอาหาร มีอากาศ ได้ออกกำลังกายมีสุขภาพแข็งแรง และยังส่งผลให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกในการอยู่กับป่า เพราะเห็นประโยชน์ จากต้นไม้ และน้ำ เกิดการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่สูญหายไป มีการปลูกป่ากันเพิ่มมากยิ่งขึ้นด้วย